19

DISSERTATIO
INAVGVRALIS MEDICA
DE
PRAXI MEDICINALI
SECVNDVM THEORIAM INSTITVENDA:

QVAM

IN ALMA GEORGIA AVGVSTA

FORTVNANTE DEO,

AVTORITATE GRATIOSI ORDINIS MEDICI,

PRÆSIDE V. EXC.

IO. ANDREA SEGNERO, D.

MEDIC. PHYS. ET MATHEMATVM P. P. O.

REGIÆ LONDINENSIS SCIENTIARVM SOCIETATIS SOD.

PATRONO SVO OBSERVANTER COLENDO,

PRO SVPREMA IN ARTE MEDICA DIGNITATE

D. XVII. JVNII CIↃ IↃ CC XLI.

H. L. Q. C.

HABEBIT

M. GEORGIVS MATTHIÆ, CIMBER,

BIBLIOTHECÆ BVLOVIANÆ CVSTOS.

GOTTINGÆ

APVD ABRAM. VANDENHOECK, ACAD. TYPOGR.

VIRIS ILLVSTRIBVS ATQVE EXCELLENTISSIMIS,

GRATIOSI IN ALMA GEORGIA AVGVSTA ORDINIS DECANO SPECTABILI GRAVISSIMISQVE ASSESSORIBVS

DISSERTATIONEM HANC

D. D. D.

AVTOR.

Quod pro consequenda summa in arte salutari dignitate dissertationem hanc in publicum efferre possum, muneris id vestri est, PATRONI *summa observantia colendi, qui sumtibus in eam rem impendendis me liberalissime levastis. Equidem intelligo, quantum sit hoc beneficium, quo vitæ certa ratio constituitur eademque publicum accipit characterem atque statum, in quo solamina & allevamenta mortalitatis, quæcunque fuerint, sperare licet. Quemadmodum autem Vos in me ornando nihil spectavistis præter puram benefaciendi voluptatem, ita ego meum puto, saltim gratum Vobis testificari animum, significarique, maximum hac re cumulum accessisse ad veterem illam, qua Vos colo, observantiam. Valete, & me meaque Vobis etiam atque etiam commendata habete, si meruero. Gottingæ d. 8. Junii* 1741.

CONSPECTUS.

Theoriam Medicinalem tractandam esse ante Praxin; & quæ sit hac in re differentia temporum antiquissimorum & post secutorum §. I. *quomodo Theoretica Medicinæ cognitio transeat in Praxin* §. II. *quanta Theoreticorum præceptorum notitia necessaria sit ei, qui Praxin auspicaturus est* §. III. *Propositi ratio & causæ cur præsens argumentum electum sit* §. IV.

Prima *historia, morbi Inflammatorii ad vesicæ collum* §. V. *Diagnosis, Prognosis, & Indicationes in primo stadio hujus morbi* §. VI. *Remedia generatim* §. VII. *Individuales indicationes* §. VIII. *quid Regionis conditio admoneat* §. IX. *Medicamenta speciatim adhibita in principio* §. X. - - *in progressu* §. XI. *curatio morbi in altera ejus periodo, formandi Abscessus* §. XII. - - *in tertia, Gangrænæ* §. XIII. *collatio dictorum cum præceptis Boerhaavii, hujusque laus* §. XIV.

Secunda *historia, Epilepsiæ in infante, in Paraplegiam desinentis* §. XV. *Diagnosis & Prognosis* §. XVI. *Indicationes* §. XVII. *Remediorum administratio* §. XVIII. *continuatio historiæ & medicationis* §. XIX, XX. *ulterior continuatio, & observatio de noxa a Mercurio Dulci incautius dato* §. XXI, XXII. *Paraplegiæ relictæ curatio* §. XXIII - XXV.

Tertia *historia, Variolarum spuriarum in tribus pueris* §. XXVI. *Indicationes* §. XXVII. *Medicamentorum administratio* §. XXVIII, XXIX.

Quarta *historia, Tympanitis cum Hysterica passione & Arthritide conjunctae* §. XXX. *Indicationes* §. XXXI. *Medicamentorum usus* §. XXXII. *continuatio historiæ & curationis* §. XXXIII, XXXIV. *salutaris exitus* §. XXXV.

Quinta *historia, dolorum Rheumaticorum in Hysterica* §. XXXVI. *Indicationes* §. XXXVII. *Medicamenta* §. XXXVIII. *recrudescentia morbi* §. XXXIX. *cura* §. XL. *continuatio* §. XLI, XLII.

B. C. D.

B. C. D.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

PRAXI SECUNDUM THEORIAM INSTITUENDA.

§. I.

Mortalium curare morbos quisquis voluerit, illi & morbus, quem curandum suscipit, & remedia, quibus curatio peragenda, cum rebus ad utrumque pertinentibus, cognita sint necesse est; & minimo hujusmodi antecaptæ cognitionis gradu ne quidem empiricus carere potest. In initiis medicinæ addiscebantur ista medendi præcepta per observationem & experientiam: postquam autem semel reperta sunt, deinde in disciplina magistrorum percipiuntur; nisi quando novum aliquod incidat, in quo quidem ad antiquum observandi morem sese recipere oportet.

§. II.

Qui sic præceptis institutisque medicinæ memoriam instruxit, ubi ad ægrotantem venerit, a conspectis phænomenis admonebitur, quemnam morbum iisdem significari in scholis didicerit? atque agnito morbo simul recordabitur ea,

quæ de illo curando tradidere magiſtri: atque hæc in uſum trahet.

§. III.

Quandoquidem autem innumerabilis rerum & in iis accidentium eſt varietas, neque ullus per omnem vitam diſcendi finis: quæritur, quanta rerum medicarum cognitio ad exordium praxeos neceſſario afferri debeat? Cui quæſtioni ut quam breviſſime reſpondeam, videtur, ſufficere in principio cognitionem illorum univerſalium præceptorum, ad quae tanquam ad principia reducuntur quælibet ſingularia; atque applicationis eorundem in exemplis ſingularibus. Quodſi enim hoc didicerit futurus medicus, habebit cynoſuram, quæ ejus veſtigia poſſit regere in labyrintho praxeos medicæ, quaque præmonſtrante reliqua tum addiſcere liceat.

§. IV.

Quare, quum mihi nunc artis, quam olim didici, profitendæ jus ac poteſtatem petenti, tirocinium ponendum ſit & ſpecimen ſtudiorum publice proponendum; aptiſſimum judicavi, periculum facere, quid iſtius cognitionis, applicandi præcepta ſcholæ ad ſingularia morborum exempla, conſecutus fuerim: id quod non melius fieri poſſe putavi, quam ſi ipſis curationum peractarum exemplis afferendis declararem rationem, quam in primordiis artis exercendæ ſecutus ſum. Excerpam igitur Caſus, quos vocant, aliquot ex iis, quos anno abhinc ſeptimo, 1735, tractavi deſcriptosque ſervo, eosque ad Theoriæ præcepta artisque regulas exigam: quo partim judicent æqui & boni, quid de mea qualicunque opera ſentire debeant; partim, in quibus minus recte ſcienterque verſatus fuerim, moneant melioraque doceant.

§. V.

§. V.

I. Ecclesiastes erat paganus, duos supra quinquaginta annos natus, laxi succulentique habitus, molli otiosaeque vitae semper deditus, scorbuto a multis retro annis obnoxius. Aliquando, sed semel tantum, caecis haemorrhoidibus laboraverat. Jam nunc aliquamdiu uberem & fere perpetuum sordium alvinarum flatuumque proventum erat conquestus. Hic peracutum imi ventris dolorem percipit, & sensum tanquam si vesicam aliquid premat; conjunctis vomendi conatibus, anxietatibus, frigidi sudoris expressione, alvo obstructa quidem, sed dejiciendi stimulos sentiente, & urinae difficultate. Lotium jam binis ante diebus aegrius reddiderat, remediumque quaesierat in largiore fortis cerevisiae haustu. Idem lotium aliquanto saturatius rubet. Ructibus aut flatibus emissis, levamen sentit. Pulsus celerius, sed debilius micat. Pectus grave, appetitus prostratus est: Somnus imperturbatus. Erat dies 25 Januarii: Caelum frigidum & humidum, quo in statu etiam per totum morbi decursum persistebat. Regio, Cimbria s. Jutia Meridionalis: loci situs, haut procul a mari, versus Occidentem: venti frequentiores gravioresque, inter occidentem & septentrionem, Caurus dictus aut Circius. Medicamentis assueverat, Antispasmodico sic dicto pulveri, & pilulis contra Obstructiones, commodae compositionis. Medicatione instituta, alvus libera reddebatur, multis exturbatis flatibus; flatulentia tamen perpetuo remanente. Adhaec, virium aderat collapsus, & luridus aspectus: difficilius quoque respirare videbatur: mictio quidem paulo expeditius succedebat: tractorius vero dolor cum ponderis sensu super pubem persistebat, ut aegre corpus erigere & e lecto surgere posset. Accedebant deinde dolores rheumatici alterius genu, & postea humeri: nonnunquam corpus leviter inhorrescere narrabat. Summa atonia cum infarctu suis se signis prodebant. Continuatis succenturiatisque remediis, appetitus & vires qualitercunque redierunt: relicta tamen aliqua pressione in imo ventre. D. 6 Februarii mensis tantum valuit, ut Confessionem peccatorum, hominum qui ad celebrandam sanctissimam Eucharistiam convenerant, domi suae mane audire Absolutionemque ad-

administrare potuerit. Verum eodem die, quum ad epulandum bibendumque se liberalius invitasset, carnesque ferarum anatum paulo largius comedisset, vesperi pressionem in imo ventre exacerbari sensit, & insequente nocte, circa mediam, acutissimus in eodem loco insurrexit dolor. Quem quum, suo ipsius usus consilio, antispasmodico sic dicto pulvere compescere intendit, duasque ejus doses, brevi tantum interposita mora, ingurgitat: vehementi horrore febrili correptus, per dimidiam horam toto corpore validissime concutitur, nullo tamen æstu subsequente; tum quoque pulsus & in carpo & ad tempora ferme omnino non potuit percipi. Clysterum, qui iterum suadebantur, usum pertinaciter respuens, ab Alio pharmaca ad alvum interius proritandam accipit, verum irrito successu. Malo præcipitante, mox d. 8 Febr. vomit materiem atro-viridem, terreis quasi ramentis intermixtis: deorsum quoque aliqua, præsertim flatus, excernuntur, cum vere cadaveroso fœtore: singultit, ingentique siti affligitur. Postremo, d. 9 Febr. hora prima a meridie, subita morte deficit, postquam paulo ante lubido incesserat assumendi assos passeres & decoctum fructuum cynosbati. Defuncti corpus multo humore, per os reddito, diffluxit: scrotum brevi atrum colorem contraxit.

§. VI.

Quisquis ad curandum morbum propositum vocatus fuerit, illi in prima mali facie succurret ex Theoria, esse congestionem inflammatoriam ad collum vesicæ, acri fermentato potu exacerbatam: immedicabile fortassis fore malum, præsertim in corpore flaccido & impuro, & scorbutum alcalici generis alente, quum in universum ejusmodi vesicæ morbi post quinquagesimum annum difficillime curentur*: ad levandam autem ægritudinem opus fore, ut primo remedia resolvendis educendisque impactis servientia administrentur

* Vid. *Hippocr.* Epid. VI, 8, 4 & Aphor. VI, 6 cum Commentar.

ſtrentur: quare relaxanda erunt vaſa, humores autem fluxiles reddendi, & vi aliqua incuſſa trajiciendi.

§. VII.

Ut relaxatæ partes continentes liberiorem concedant contentis commeatum, vicina ab infarctu liberanda; & primo quidem Rectum inteſtinum cum Colo: Quapropter Clyſmata convenient. Deinde totus quoque Inteſtinorum canalis expurgandus erit. Tum potus tenues ac diluti fluiditatem conciliabunt, adjectusque ſtimulus eosdem fortius impellet: utraque autem ad veſicam peculiariter dirigenda. Exterius etiam Frictionibus Epithematibusque vis addenda ſolidis.

§. VIII.

In præſente ægro ut hæc ad ejus naturam & ſingulares vitæ rationes rite applicentur, conſiderandum, laxum habitum reſpuere relaxantium proprie ita dictorum uſum, & vicina tantum vacuefacienda partim quo ſpatium liberius concedant obſtructis, partim humores ad ſeſe derivatos ab afflictis locis avertant; contra, indicari Tonica. Præterea, quandoquidem magna debilitas & ſenium adeſt, inprimis curandum, ut vires vitales recreentur Analepticis. Quum autem imbelle corpus non ferat valentia, neque celerem medicinam, omnem curationem leniter moderateque peragendam eſſe. Conſuetudini ægroti velificandum in medicamentis uſitatis.

§. IX.

Regionis conditio jubet attendere ad Repletionem & Scorbutum, utrumque familiare gentium borealium malum.

De repletione v. *Bartholin.* de Medic. Dan. Dom. p. 376 seqq. Similiter, Car. *Claromontius*, postquam probaverat, *Repletionem Anglicanorum effectricem esse morborum, ad eorum curationem unam itidem evacuationem satis esse futuram putat*, & quidem *purgationem quæ supra vel infra fit*, de Aere Locis & Aquis terræ Angliæ p. 66. De Scorbuto *Bartholin.* c. l. p. 88: Etiam, ait, *qui communes nobis* Danis *cum aliis sunt morbi, in nostris tamen corporibus, scorbuto vitiatis, propriam qualitatem induunt, & fere proprii fiunt, quia scorbuto sociantur vel miscentur.* Subjungit, in ejusmodi morbis curandis *sese addere inquilinas herbas scorbuto adversas, sine quibus frustra in curatione morborum nostrorum erimus.*

§. X.

Igitur, pro copia pagi, clystere ex decocto aliquo parabili, vel lacte, adjecto vitello ovi & sale culinari, eluantur intestina: crassioris generis cibi prohibeantur: jusculis carnium teneriorum, cum incoctis herbis radicibusque temperatis, decoctis item bene conditis horæis, vescatur: bibat potum theæ aut coffeæ, cui modicum corticum aurantiorum, anisi stellati, &c. infundatur; itemque ptisanam, aut decoctum hordei vel avenæ; quibus nonnunquam pauxillum vini potest affundi: adeoque etiam in pastu tantillum vini concedatur: pulvere suo antispasmodico mane semel, vesperi bis utatur; cujus dosibus singulis admisceatur guttula olei stomachici & carminativi: interponatur aliquando haustulus aquæ calcis vivæ: fricentur calidis pannis inprimis superiora: ad locum affectum apponantur sacculi herbarum roborantium, aqua calcis & vino incocti; vel poterit eadem aqua cum admixto pauco spiritu vini camphorato calide cum linteis adhiberi.

§. XI.

Sic spasmis doloribusque post liberatam apertioremque fa-

factam alvum ſedatis, contra reliquias & novam collectionem ſordium, infarctum, flatulentiam, atoniam, præter continuationem dictorum dandus pulvis digerens atque incidens ex aro, iride Florentina, cum cancrinis oculis, ſale medio, paucoque nitro; qui ter in die ſumatur ex aquis appropriatis, ut e. g. Fœnic., Roſ., Zedoar. aniſ., admixto tantillo aquæ cinnamomi *: pilulis ſuis uſitatis altero quoque die, aut quando opus videbitur, alvum purget: cum potu theæ cet. hauriat mixturam ex Eſſ. L. Saſſafr., Tinct. Tart., Spir. Cochlear., Tinct. Mart. aperitiva, cet.

§. XII.

Sed jam aliam faciem aſciſcit morbus: nam vagus ille, ſubinde recurrens, horror ſignificat inflammationem vergere in coctionem puris. Neque tamen in curationis adminiſtratione quicquam mutandum videtur: quandoquidem præſcripta valeant ad maturandam ſuppurationem.

§. XIII.

Poſt diem 6 Februarii ſequitur letalis in gangrænam ſphacelumque cataſtrophe: Quo tempore gratulabar mihi, quod otioſo liceret ſpectare fruſtraneam alterius medentis operam. Et quid aliud adhuc reſtabat faciendum, quam analepticis, acidulis, ſapidis, fragrantibus, potu atque eſca ſimili, putredini adverſis, fugientem comitari animam?

§. XIV.

Quo magis appareat propoſitum morbum rite ſecundum leges ab artificibus obſervatas traditasque periodum ſuam abſolviſſe, quaque ratione tractari debuerit; poterit, inſtar o-

* Hoc pulvere magnopere ſe levari dixit.

omnium, conferri doctrina b. *Boerhaavii* in Aphorismis Practicis, Aphor. 960, 965, & 969. Certe, ex quo tempore ego hæc adeo vidi convenire cum Boerhaavianis præceptis, ingens ad meam illius sapientissimi viri venerationem facta est accessio.

§. XV.

II. Venit rusticus pro filiola medicinam rogans, d. 16 Martii. Puella est dimidium ultra quatuor annos nata, quæ jam a quatuordecim diebus motibus epilepticis cruciatur. Initio externis tantum partibus malum inhæsisse narrat, sed ab usu guttularum quarundam, a generosa aliqua femina datarum, conquievisse & intro esse versum; continuatoque licet ejusdem liquoris usu, malum tamen auctum fuisse, aphoniam accessisse, neque visum neque auditum superesse videri: nunc semper, ubi a somno expergiscatur, repetere motus illos convulsivos, quum in principio continua per aliquot dies epilepsia agitata fuerit. Per antegressam hiemem pertussi epidemia laboravit.

§. XVI.

Meminisse oportet, symptoma illud epilepsiæ in infantibus oriri solere a dentitione, a lumbricis, & ab acri saburra primarum viarum: pertussim quoque indicare ventriculi colluviem; præterquam quod ibi locorum, præsertim ruri, soleant sese multis crassisque alimentis onerare, quemadmodum jam ad præcedentem Casum observatum est: a difficultate dentitionis esse valetudinem, non fieri verosimile, quandoquidem ætas jam transierit dentitionem: guttulas istas fuisse sine dubio liquorem cornu cervi succinatum *: quum natura tamdiu contra morbum valuerit, spem esse recuperandæ sanitatis: sed, quia nervorum compages admodum longinquitate convulsionum & repetitione insultuum debilitata sit adeoque jam consuetudinem ejusmodi motuum contraxerit,

* Hoc deinde quoque ex ipsa Nobili femina rescivi.

rit, tardiorem fore ſanationem: ver etiam & æſtatem appropinquantem juvaturam curationem.

§. XVII.

Ante omnia tolli debet fomes mali, hic veroſimillime in inteſtinis reſidens; inprimis quum non amplius urgeat ſymptoma: ſimul tamen cavendum ab ejusmodi rebus quæ nervis adverſæ ſint, & amica hisce ſenſibilibus motumque adminiſtrantibus partibus aſſocianda medicamentis primariis: ſimiliterque conjungenda quæ vitæ vires moderate reficiant.

§. XVIII.

Dentur pulveres ex conchis præparatis, cornu cervi uſto, lumbricis terreſtribus, cinnabari, ſale enixo, radice iridis Florentinæ, & momento mercurii dulcis *, compoſiti; qui vel cum lacte, vel aqua graminis, vel ſyrupo quodam aut melle ingerendi; vel poterit in eum finem commiſceri hauſtus ex aqua primulæ veris, florum tiliæ, ulmariæ, papaveris rhœadis, florum aurantiorum, cet. deinde inungatur abdomen unguento de arthanita & oleo colocynthidis, tanaceti, abſinthii: inſequente mane detur pulvis purgans ex jalappa & ſyrupo de cichoreo cum rheo, aut ſyrupo rhabarbari: ne comedat craſſa, farinoſa, lacticinia, cet. veſcatur juſculis carnium, aromatibus leviter acuatis: bibat cereviſiam meraciorem, & nonnunquam modicum vini Hiſpanici, aut ſimilis: blando ſemper calore foveatur.

§. XIX.

* Mercurio quidem non bene convenit cum genere nervoſo, quemadmodum nec lacti: verum quum mox iterum pharmaco forent exturbanda, vermium & commodæ deglutitionis cauſa propinari poſſe viſa ſunt.

§. XIX.

Hisce adhibitis, rediit pater retulitque, aliquot lumbricos alvo puellae exturbatos esse, ejus quidem coloris ac speciei ut solent ex bene cætera valentibus pueris prodire: cæterum, adhuc ejusdem esse morbum tenoris.

§. XX.

Lumbricorum ejectorum habitus nihil sinistri præsagit. Ordinentur aliquanto fortiora analeptica & sedantia, confecta ex aquis prædictis, addita aqua cinamomi & tinctura croci, gratoque syrupo, ut caryophyllorum, corticum aurantiorum, florum persicorum, (qui etiam contra vermes peculiariter valet) cet. admisceatur etiam aliquid syrupi diacodii: loco pulverum antea præscriptorum, nunc conficiantur alii ex cornu cervi aliisve absorbentibus, lumbricis terrestribus, cinnabari, dente hippopotami, croco, succino albo, nuce moschata, ambra grysea, cet. assumanturque cum vino aut potione prædicta: bis quotidie bibat infusum theæ Indicæ, cum dosi mixturæ ex essentia succini & pimpinellæ albæ, vel corticum aurantiorum, cet. una vel duabus ante pastum horis hauriat elixir proprietatis & essentiam absinthii compositam, cum vino: lingua, nucha, tempora, & vertex laventur aqua Anhaltina, cui parum olei destillati succini immixtum sit: in diæta simili persistat, prout supra dictum est.

§. XXI.

Post aliquot dierum intervallum, nimirum d. 27 Martii, renunciat pater, motus illos involuntarios fere omnino esse sopitos, somnumque placidiorem ac longiorem capere filiam: verum superesse a-

pho-

phoniam, & nec flere posse, omniumque membrorum summam esse laxitatem. Præterea, ab octo diebus aliquid ulceris in ore, præsertim in lingua, aphthis simile, erupit, & sitis plus solito urget.

§. XXII.

Attendi meretur illa exulceratio oris ἀφθοειδὴς· subnascitur enim suspicio, potuisse excitari a mercurio pulveribus addito, sicubi forte non recte fuerit præparatus, aut pulvis minus caute puellæ datus. Quamobrem colluatur subinde os lacte calido, abstergaturve penicillo, aqua salviæ, lacte vel flore lactis imbuto: detur etiam purgans medicamentum, idemque, si opus erit, repetatur. *

§. XXIII.

* Simile exulcerationis oris exemplum alio tempore observare mihi contigit. Puella erat urbana, ejusdem plane cum hac, de qua agitur, ætatis: illi contra vermes datus erat pulvis, sed eo assumto motus epilepticos incurrerat: deinde accesserat febris primum quotidiana, deinde tertiana, quandoque consopita visa, sed mox reversa. Quæ propinata fuerant adversus vermes remedia, nondum quenquam ejecerunt. Petitur consilium. Nares frequenter vellicat: pallor est circum oculos. Ordinatur, præter alia, pulvis antifebrilis cum paucis mercurii granulis: quo absumto, purgari jubetur jalappa cum iride Florentina momentoque mercurii. Exhibuerunt autem primo purgantem pulverem, ac deinde illum alterum: quo integre consumto, febris quidem omnino recessit, sed gena præsertim dextra supra angulum maxillæ visa est intumescere, gingivæ exulcerari, linguæ superficies materia flavescente obduci, latera vero & apex similibus ulcerosis crustis obsideri ut gingivæ. Erant autem crustæ viscidæ, albicantes, fœtentes, abrasâ particula, nova propullulabat. Nunc etiam commemorant, jam ante exortam febrem ulcus gingivarum dextri lateris enatum fuisse, (quin adeo gingivas omnes albam putremque fudisse saniem) quod quum detergente medicina tractassent, insultibus epilepticis correptam fuisse puellam. Hoc in statu, aliis, adeoque etiam chirurgo celebri ac prudenti, res conclamata videbatur: gangrænosam chirurgus pronunciabat erosionem, longiusque aut citius secuturum sphacelum; atque hanc prognosin commemoratione aliquot exemplorum confirmabat. Mihi quidem con-

§. XXIII.

Post aliquod temporis intervallum vidi infantem, eamque deprehendi universali fere omnium membrorum, itemque linguæ & sphincterum ani ac vesicæ, paralysi tactam; motus tamen manuum & capitis, sensusque superest: nonnunquam profunda trahit suspiria: quando acriter ejulat, tussis exoritur: gestus quasi fatuitatem indicant: digitumque sæpius ori ad masticandum intrudit; atque adeo tumor est in loco dentium molarium posteriorum, qui adhuc deficiunt.

§. XXIV.

Est Paraplegia, præcipue linguales & inferiores spinæ nervos cum suis musculis afficiens; producta a violentia concussuum epilepticorum, motas partes adeo debilitante: suspiria & tussis indicant pertussis reliquias: impeditus posteriorum dentium exitus ad morbum concitandum aliquid contulisse videtur. Itaque indicantur ejus generis remedia, quæ debilitatas partes corroborent astringendo, obstructa reserent, inertia extimulent ad motum, vitale liquidum attrahant ad loca minus irrigua: præterea, educant aliena: denique, molarium exitum promoveant.

§. XXV.

consultum videbatur, os eluere, ulcuscula abstergere, frigus evitare, nonnunquam alvum ducere. Quo facto, integerrime convaluit. Interea autem dederat aliquando pharmacopœus, pro purgantibus, morsulos contravermes Dispensatorii Brandenburgici, quorum semuncia continet grana quinque & pauxillum præterea mercurii dulcis: quibus quidem egregie subducta fuerat alvus, & reliqua valetudo in meliorem statum redacta; sed illud prius oris malum statim recruduerat. Hinc disci potest, inter alia, quam caute anceps ille gladius, mercurius dulcis, tractari debeat, præsertim in scorbuticis. Periculum facit expertum medicum, ut dicebat aliquis: *κἂν ἐγὼ τοῦτον τὸν ἰητρὸν ἰσχυρῶς ἐπαινέοιμι τὸν σμικρὰ ἁμαρτάνοντα*, ait *Hippocr.* de Vet. Medic. cap. XVI.

§. XXV.

Quapropter, pro tenuitate hominum, commendandum balneum vaporosum ex herbis rosmarini, salviæ, lavendulæ, serpilli, majoranæ, melissæ, menthæ, abrotani, pulegii, matricariæ, cet. simulque frictiones pannis laneis calidis, suffitu succini similive infectis, subjungantur; præstantissimum autem esset, tale balneum ex viventium formicarum acervo conficere; earundemque spiritu membra lavare: apponatur bis per hebdomadem emplastrum vesicatorium ad suras, vel ad brachia, vel ad nucham, vel inter scapulas: lingua undique, præsertim ad radicem, inungatur oleo destillato succini & rosmarini: singulis hebdomadibus alvus perturbetur jalappa ejusque resina cum aliquo syrupo: bis quotidie bibatur infusum theiforme, cum essentia s. mixtura supra descripta: bis etiam tempore vespertino deglutiatur pulvisculus ex oculis cancrorum, radice iridis, & cinnabari, cet. diæta talis sit qualis antea dicta est. *Atque his aliquamdiu usurpatis, puella loquelam, & ingressum, & integram valetudinem ex sententia recuperavit.*

§. XXVI.

III. Liberi Baronis, Regii Administri & Satrapæ, tres filii, duodecim, decem, & octo annorum, decumbunt morbo exanthematico. Ægrotatio inceperat cum lassitudine, præcordiorum angustiis, inquiete, inappetentia, cet. Nunc, quum arcessor, invenio vesiculas, sero pruriente repletas, pisum majusculum æquantes, solitarias atque hinc inde sparsas: deprehendo etiam maculas circulares, crassioris calami scriptorii diametro æquales, coloris ex atro rubentis: adhæc, multa velut ulcuscula, tactu aspera, coloris flavescentis, quodammodo cum subjecta carne protuberantia: hinc inde quoque,

cumprimis in capillata capitis parte, dura tubercula, magnitudine adeo minorum globulorum luſoriorum. (Schnell Kugeln) Circa abdomen, præcordia, & dorſum in majore quam alibi copia prorupere exanthemata. Maximus natu puer gravius ægrotat; atque hujus etiam fauces & alterum oculum efflorescentiæ occuparunt; & undecimo die ſymptomata in hoc exacerbata ſibi fuiſſe viſa, refert generoſa mater: dederat ipſi pilulas laxantes, ubi primum ægritudinem cœperat conqueri. Cæterum, ſymptomata leviora ſunt. Variolas necdum quisquam puerorum fuit expertus. Alios quoque paucos pueros idem in hac urbe infeſtavit morbus; & aliquanto diutius detinuit. Eſt dies 8 Junii.

§. XXVII.

Videtur morbus eſſe ex ſpuriarum variolarum genere. Propulſa jam materia ad cutem, videndum, ut hæc excretio in juſto conſervetur modo: quare cum externus calor tum ſanguinis propulſio ita moderanda, ut languens motus incitetur, excedens vero complacetur. Simul autem humorum procuranda atque conſervanda tenuitas & fluiditas, quo partim reſtituatur quod morbi calore motuque ablatum eſt, partim reliquiæ corruptionis propelli queant: Et, quum in omni commotione febrili ſanguis vergat ad alcalinam corruptionem, putredini quoque obviam eundum. Deinde etiam quædam partes, quibus gravius periculum imminet, ut oculi & fauces, muniendæ contra noxam. Tandem, periodo morbi abſoluta, corpus probe confirmandum, antequam liberiori aeri committatur.

§. XXVIII.

Igitur, propinetur bis in die pulviſculus ex lapidibus cancrorum acido citri aut tartari ſaturatis (ſcopo roborandi ſolida ſ. ſubaſtringendi,) matre perlarum, antimonio diapho-

re-

retico, paucoque nitro: pro vehiculo ſit aqua ſcordii, florum ſambuci, boraginis, bugloſſi, cet. & aqua cinamomi ſine vino; nonnunquam detur hauſtus julepi ex aqua papaveris erratici, ceraſorum nigrorum, florum tiliæ, fragariæ, violarum, rubi idæi, cet. cum ſyrupo florum tunicæ, mororum, acetoſitatis citri, cinamomi, cet. & tinctura florum bellidis, roſarum, ſpiritu vitrioli, tartari, cet. in excedente æſtu & inquiete verſus noctem detur emulſio papaveris albi & amygdalarum cum ſyrupo de meconio, diacodii, cet. quovis mane ſorbilletur infuſum theæ aut coffeæ: potus ſit decoctum hordei, liquiritiæ, cum corticibus citri, ſaccharoque perlato; parum quoque vini Rhenani adjici poterit: in victu abſtineatur carnibus piſcibusque, & potius vegetabilibus veſcantur: moderato ſemper calore externo foveantur.

§. XXIX.

Fauces colluantur decocto florum liguſtri, fungorum ſambuci, radicis tormentillæ, biſtortæ, cet. addito ſyrupo diamori vel dianucum, & lapide prunellæ aut antimoniato nitro, cet. Oculi tergeantur lacte crocato, aut afflentur manducato allio, aut roborentur linteis ſpiritu vini camphorato conſperſis. Reſiccatis exanthematibus, purgetur corpus manna, aut tamarindis, cum rhabarbaro: deinde adhibeatur eſſentia ſtomachica cum vino. *Sic finitus eſt morbus in duobus minoribus intra quatuordecim dies, in majore autem intra tres hebdomadas.*

§. XXX.

IV. Mulier vidua ruſtica, quinquaginta & ſex annos nata, vagis doloribus, hyſtericis pathematibus, & tumore abdominis, miſere decumbit. Poſt venæſectionem largam, in præterlapſa hyeme in pede

pede administratam, primum dolor & tumor invasit minimum dextræ manus digitum, & deinde per totum brachium ad humerum usque excurrit. Hoc tandem dissipato tumore & dolore consopito, in alterum brachium translatus est dolor; paulo tamen post inde iterum recessit, interscapulia & hypochondria occupans, itemque superius capitis hemisphærium. Hysterico morbo frequenter per omnem vitam fuit vexata: jam idem subinde rebellat, hoc autem inducias faciente in hypochondriis, dolores in reliquas superioris corporis partes discurrunt, ita ut alternare hoc duplex ægritudinis genus videatur. Sex jam hebdomades sunt exactæ, ex quo abdomen intumuit velut flatu distentus uter: pedes autem a tumore immunes sunt, sed admodum laxi flaccidique habitus. Sæpe ascendunt ructus, quibus explosis levatur: murmura quoque ventris subinde audire licet. Inprimis fixum sub dextra mamma hærere dolorem, tum etiam in toto hypochondrio sinistro, queritur; ex illa sub mamma sede malum in alias partes propagari, sibi videri. Omni mane horror totum corpus omniaque membra pervadit, posteaque succedit æstus: quanquam aliis etiam nonnunquam temporibus inhorrescere solet. Alias fere perpetuo friget, imbecillis est, & lecto addicta. Pulsus dum aderam, (erat autem hora decima antemeridiana, in confinio horroris atque æstus) fortiter, duriuscule, & frequentius vibrabat. Alvus libere descendit: Urina molestius egeritur. Bis purgationem instituerat, verum sine remissione mali. Cerevisiâ cum pane decocta, admisto saccharo aut syrupo, butyro aut flore lactis, vitam sustentat, aliorum non appetens. Est dies 25 Junii.

§. XXXI.

Est tympanites cum hysterica passione & arthritide conjuncta, concomitante febri quotidiana. Primarum viarum affectus poscit laxantia, carminativa, tum tonica: dolores & febris, aperientia, resolventia, sudorifera. Symptoma hy-

hyſtericum, ſi urgeat, compeſcendum. Aetas ingraveſcens & debilitas frigiditasque calidiorem medicinam & diætam ſuadent.

§. XXXII.

Ordinetur pulvis ex commiſtis conchis præparatis, antimonio diaphoretico ſive bezoardico minerali, cornu cervi uſto, tartaro vitriolato, ſale abſinthii, lumbricis terreſtribus, millepedibus, cinnabari, cum oleo carvi deſtillato, ante cubitum & mane aſſumendus: item ſpecies pro infuſo, ex radice ari & ariſtolochiæ rotundæ, raſura ligni ſaſſafras, herba rosmarini, menthæ, meliſſæ, corticibus citri, ſemine fœniculi, bis quotidie uſurpandæ: tum miſtura ex eſſentia ariſtolochiæ, pimpinellæ, abſinthii, ſuccini, corticum aurantiorum, tinctura tartari & ſpiritu cornu cervi, cum infuſo propinanda: denique pilulæ confectæ ex extracto abſinthii, ariſtolochiæ, cardui benedicti, millefolii, aloe, ſuccino albo, gummi hederæ, juniperi, ammoniaco, myrrha, cum terebinthina, quarum quarto quoque die deglutiantur grana quindecim. Ad compeſcendam hyſteram aſſueverat philonio Romano, quo equidem primo interdixeram; ſed illa nihilo ſecius uti perrexit, & bene ceſſit.

§. XXXIII.

His per octo dies adhibitis, ventris tumor ſubſedit, urina libere meare cœpit, ſudor egregie manare, contremiſcentia doloreſque multum remittere; jamque multum extra lectum verſatur: redit etiam appetentia. Infuſi & miſturæ doſin duplicaverat, quia ſic ſperaſſet plus effectum iri: verum inde, mane quidem, gravem inſultum hyſtericum erat experta.

§. XXXIV.

Praeſcribo iterum ſpecies infuſi ex radice angelicæ, carlinæ, imperatoriæ, leviſtici, petaſitidis, ſarſaparillæ, galangæ, zedoariæ, herba millefolii, fumariæ, capilli veneris, floribus millefolii: miſturam ex eſſentia millefolii, carminativa Wedelii, abſinthii compoſita, ſuccini, pimpinellæ, & tinctura tartari: pulverem ex conchis, antimonio diaphoretico, tartaro vitriolato, ſale abſinthii, cum nitro, veſperi & verſus noctem exhibendum: pilulas ex extracto panchymagogo, fumariæ, cochleariæ, croci, myrrha rubra, maſtiche, gummi ammoniaco, opopanace, ſagapeno, cum terebinthina, eodem ut præcedentes modo adhibendas. Præterea præcepi, infuſum biberet in lecto, & ad ſudorem eliciendum ſe componeret. Infuſo parum lactis affundere permiſi, præſertim quum illud ipſa deſideraret.

§. XXXV.

Atque tali modo indies in melius vertebatur valetudo, gratiæque Deo pro concione illius cauſa reddebantur, quum antea tanquam pro depoſita preces eſſent fuſæ: denique integre convaluit in admirationem complurium.

§. XXXVI.

V. *Vidua ruſtica, triginta & octo annorum, per undecim annos non menſtruata, ab eo tempore valetudinaria, queritur rheumaticos hinc inde diſcurrentes dolores; inprimis moleſtiam ſentit in ſiniſtris hypochondriis, hinc quandoque in caput, dorſum, & artus transferuntur pathemata. Pulſus bene vibrat. Appetitus & vires deficiunt*

ficiunt, & lecto addicta est. Petitur consilium. Est sub initium Februarii.

§. XXXVII.

Quoniam a suppressione evacuationis menstruæ valetudo pendet, ad illam restituendam convertenda cura; sed vix hoc tentari potest ante veris appropinquationem: interim pro tempore symptomata mitiganda antispasmodicis, aperientibus, resolventibusque; tum sanguinem diluentibus, diaphoreticis, lenibus astringentibus tonicisque.

§. XXXVIII.

Dabatur pulvis ex testis ovorum calcinatis, tartaro vitriolato s. arcano duplicato, sale absinthii, nitro, & cinnabari. *Hoc sedabantur dolores.* Tum haurire jubebatur infusum herbæ & florum millefolii, cum essentia millefolii & absinthii, tinctura martis aperitiva, & spiritu cornu cervi. *Hæc effecerunt, ut lectum desereret: sed reliquam deinde curam intermisit.*

§. XXXIX.

Eadem mittit iterum d. 21 Octobris, consultum de constipatione ventris jam ultra duos dies durante, & gravi arthritide; primo quidem hypochondriorum doloribus inflationibusque vexata erat, nunc inprimis in lumbis, maxime vero in genubus atroces inhærent dolores, cum tumore conjuncto. Magna simul adest virium imbecillitas, atque adeo misere decumbit, ut jam sacræ Cœnæ sacramento accepto viam olympo affectaverit.

§. XL.

Aperiatur alvus parabili decocto prunorum cum ſenna: tum laventur genua ſpiritu formicarum & lumbricorum terreſtrium, aqua Anhaltina, cum ſpiritu cornu cervi & eſſentia caſtorei: deglutiantur quoque veſperi grana novem pilularum compoſitarum ex maſſa de cynogloſſa, extracto zedoariæ & fumariæ, myrrha, & ſuccino, & croco.

§. XLI.

D. 23 ejusdem menſis nunciatur, iſta peregregiam opem attuliſſe. D. 27 adverſus ſuffocationes hyſtericas vomendique conatus ſubinde rebelles expetitur medicina. Dolores non erant reverſi: alvus libere fertur: infirmitas perſtat.

§. XLII.

Dedi philonium Romanum cum canella alba, limatura ferri, & confectione alkermes incompleta. *Qua quidem medicina malum eximie levatum fuit.*

